

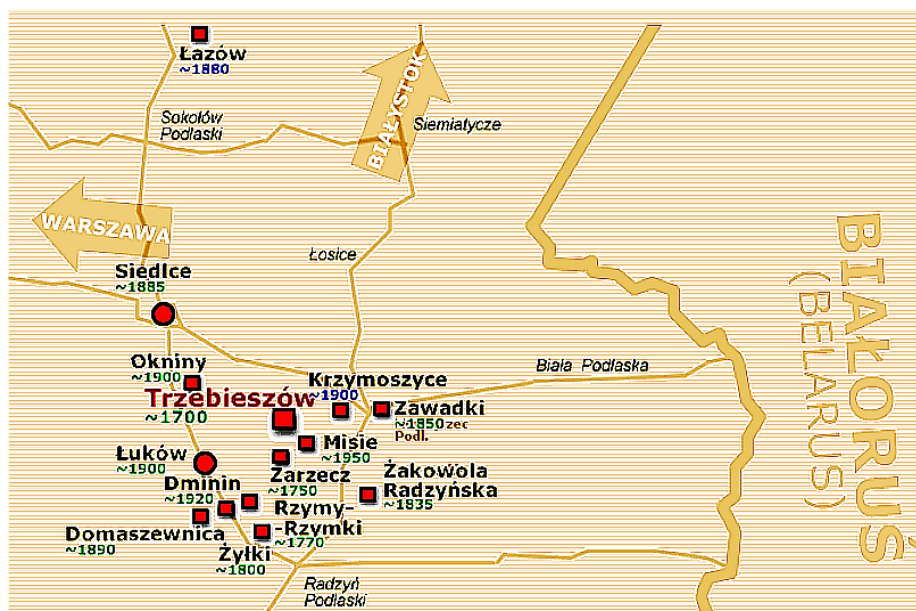
(WJW - 2021) - SKĄD PRZODKOWIE WAJSZCZUKÓW (NAZWISKO, CZY PRZYDOMEK?) PRZYBYLI DO TRZEBIESZOWA (Ziemia łukowska), I JAK - NASTĘPNIE DO SIEDLEC?

Koncept budowy drzewa genealogicznego rodziny Wajszczuków („DRZEWO”) narodził się w 2000 roku i natychmiast rozpoczęto zbieranie materiałów. Początek dała Rodzina Wajszczuków z Siedlec.

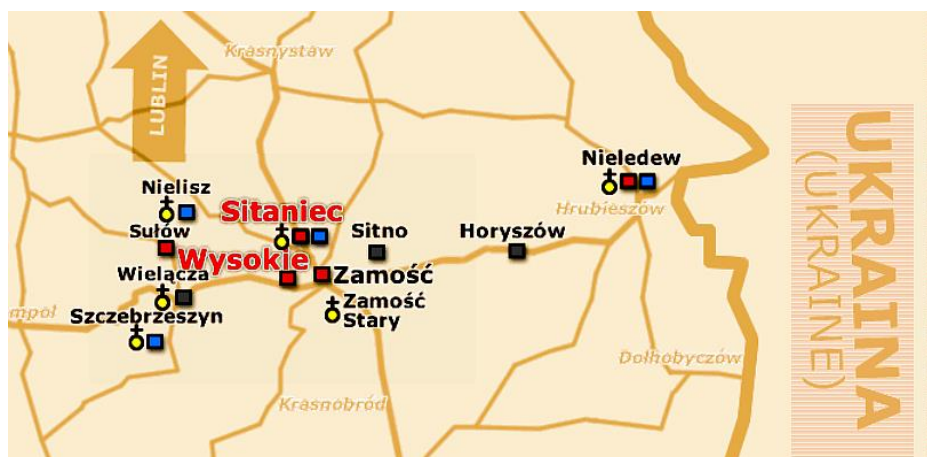
1/ Najwcześniej zebrane były informacje o rodzinie siedleckiej, która pochodzi z pobliskiego Trzebieszowa, (dawna Ziemia łukowska). Następnie okazało się, że Trzebieszów jest tylko jednym z dwu głównych gniazd Wajszczuków (początkowo nazwano tą gałąź umownie „Podlaską”), gdyż istnieje jeszcze drugie wczesne gniazdo w okolicach Zamościa.

Poniżej podane nowe informacje (od 2009 roku) dotyczą wyłącznie gałęzi „Podlaskiej”- nie było istotnych nowych odkryć w gałęzi Zamojskiej.

2/ Kuzynka z Trzebieszowa, Barbara Miszta, wspomniała, że w Rodzinie krążyła legenda, że dawno temu, po jednej z wojen za wschodnią granicą, do domu wracało dwóch braci o nazwisku ponoć Piotrowski(?). Przemierzając wrogie terytoria, ze względów bezpieczeństwa, zamienili to nazwisko/przezwisko(?) na „Wajszczuk” – z rusińską końcówką „-uk”. Tą samą legendę słyszałem i ja uprzednio od innych członków rodziny. W ciągu późniejszych wielo-letnich poszukiwań, nie udało się znaleźć jej potwierdzenia!

Gałąź „Podlaska” – daty dotyczą najwcześniejszych wpisów w tych lokalizacjach

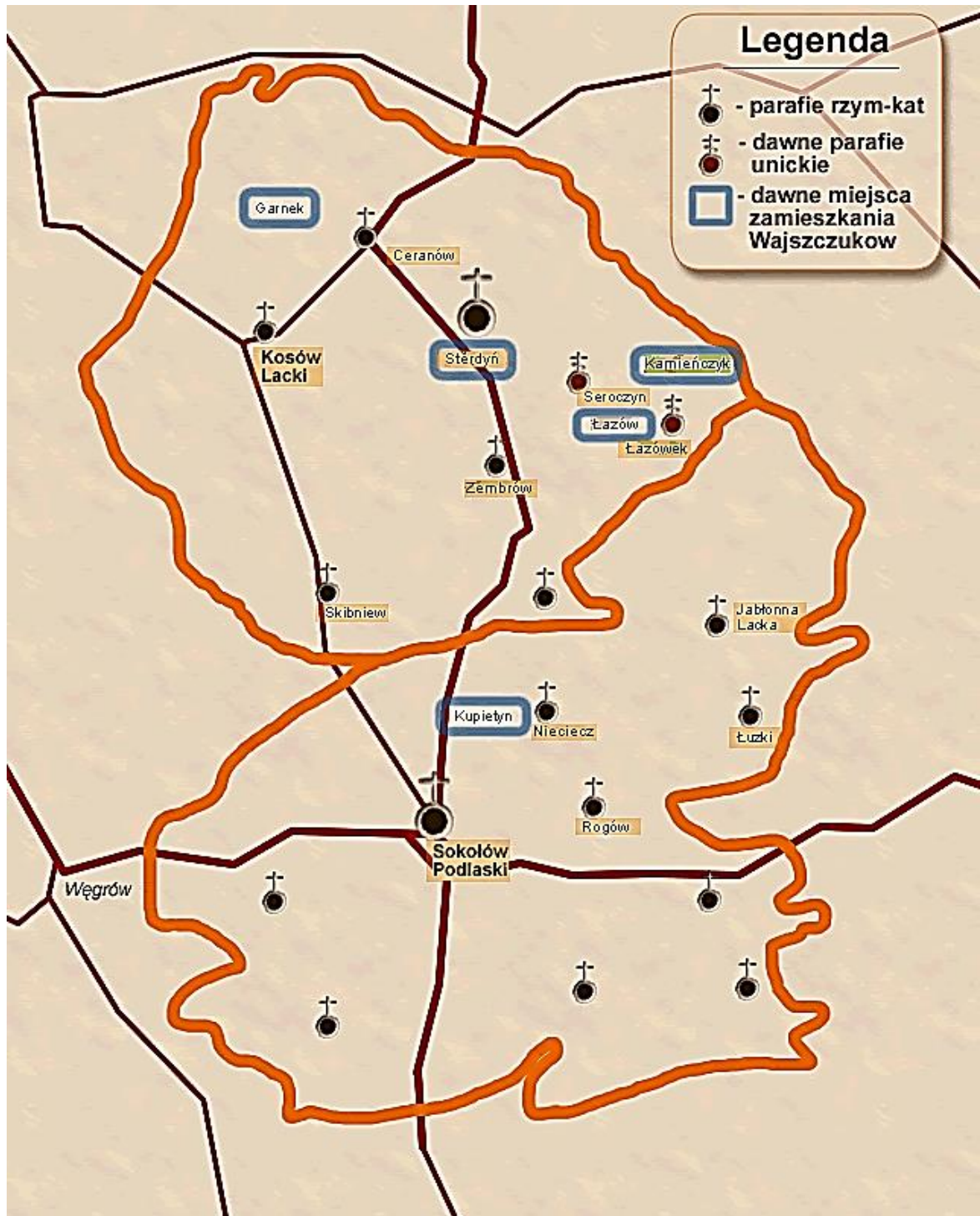
Gałąź „Zamojska” – wczesne wpisy nazwisk Wajszczuk i „Wajszczuko-podobnych”

3/ Sięgnięto do archiwów państwowych i ksiąg parafialnych (czasem niekompletnych).

a/ w Parafii Trzebieszów pierwszy wpis znaleziono w 1603 roku - Zofia Wajszczukowa, jako matka chrzestna (skąd pochodziła?). Dalsze wpisy i ich ciągłość stają się później bardziej regularne dopiero od początku XVIII wieku.

b/ późniejsze poszukiwania wykazały sporadycznie występujące wpisy nazwiska Wajszczuk w Diecezji Drohiczyńskiej, w Dekanatach Sterdyń (Kamieńczyk) i Sokołów Podlaski (Kupietyn)

<http://www.wajszczuk.pl/polski/drzewo/1679walenty.htm> –

Dekanaty Sterdyń i Sokołów Podlaski. Większość informacji pochodzi z 2-giej połowy XIX w.

c/ do USA emigrował/przybył w 1910 roku jakiś Franciszek Jan, wg. informacji od jego rodziny - pochodzący z miejscowości Żebry-Laskowiec, par. Nur n. Bugiem, (wcześniej przybyła do USA jego siostra Józefa Wajszczuk z mężem Stanisławem Bocianem). Członkowie jego rodziny odwiedzili tamte okolice w Polsce (w latach 1990-tych?), ale nie natrafili tam na żadne ślady. Podobnie, my pojechaliśmy tam w 2000, ale znaleźliśmy tam tylko WASZCZUKÓW!

<http://www.wajszczuk.pl/polski/drzewo/tekst/0234franciszek.htm>

Czy ta gałąź Wajszczuków wygasła tam? Skąd przybyli w tamte okolice? Czy mieli jakieś powiązania z Trzebieszowem?

d/ do Brazylia wyemigrował w 1911 roku jakiś Wajszczuk ze wsi pod-łukowskiej, ale nadal nie udało się ustalić żadnych szczegółów pomimo usilnych starań –

http://www.wajszczuk.pl/polski/drzewo/tekst/poszukiwania_brazylia.htm

e/ w 2011 roku wykryto rodzinę Wajszczaków/Wajszczuków w Żelechlinku (na północ od Tomaszowa Mazowieckiego). <http://www.wajszczuk.pl/polski/drzewo/tekst/zelechlinek.htm>

Nadal nie wiadomo, czy istnieją jakieś powiązania z Wajszczukami w Trzebieszowie?

www.wajszczuk.pl/g/mapy/siedziby3.gif. Odmiana nazwiska Wajszczuk również występowała w tej okolicy, najczęściej w Tomaszowie Mazowieckim.

Zobacz również Sochocin - w lewym górnym rogu mapy powyżej -

<http://www.wajszczuk.pl/polski/drzewo/1740aleksander.htm> (Stelągi, Drożdżyn – 2008)

f/ w 1947 roku wyemigrował z Anglii do Argentyny „Cichociemny” Zbigniew Wajszczuk z rodziną –

<http://www.wajszczuk.pl/polski/drzewo/tekst/0062zbigniew.htm>

HISTORIA - http://www.polinow.pl/historia_losic-sredniowiecze - fragmenty opracowania, dotyczącego tych okolic polskiego pogranicza, gdzie zbiegały się: Mazowsze, Małopolska, tereny Plemion Bałtyckich, Ruś Kijowska, Litwa i Państwo Krzyżackie – trójkąt miast: Łosice, Łuków i Siedlce, w dorzeczeniach rzek: Bug, Liwiec, Kostrzyń, Muchawka, Krzna i Toczna.

Rzeki - Liwiec i Muchawka były granicą polsko-litewską.

Na prawym brzegu rzeki Tocznia była przewaga osadników ruskich, na lewym – polskich.

W schyłkowym **paleolicie** (starszej epoce kamiennej) okolice miasta Łosice przypominały krajobrazem dzisiejszą tundrę, a zamieszkane były głównie przez łowców reniferów. Dominowały narzędzia wykonane z krzemienia. W późniejszym okresie tereny te porosły olbrzymie puszcze. Znaleźiska z epoki **brązu** i **wczesnego żelaza** to, obok narzędzi krzemienianych, niewielkie odłupki i wióry kamienne (wielkości paznokcia) - znajdowane w grobach. (...)

W I oraz II wieku naszej ery tereny **Wschodniego Mazowsza** zamieszkiwali przedstawiciele kultury przeworskiej. W historii znamy ich pod nazwą **Wandalów**. Później zjawiły się tu **plemiona gockie**, także należące do grupy wschodnio-germańskiej. (...) W V wieku rozpoczęła się **wędrówka ludów**. Plemiona gockie i wandalickie wkroczyły na tereny Imperium Rzymskiego. (...) Obszar obecnej Polski został niemal całkowicie opuszczony. W V wieku pojawili się na nim **Słowianie**. (...) Okolice Polinowa (**i Łosic**) leżały pierwotnie w bezludnym pasie nieprzebytych puszc i bagien. Należały do szerokiej strefy pogranicza, rozgraniczającego **plemiona bałtyckie** (Jaćwingowie i Litwini) i **słowiańskie**. Lasy te były terenami spornymi, o które zacięte walki toczyła Polska, Ruś i Litwa. Granice w ciągu wieków ulegały przesunięciu. (...)

W wieku **XII** zaczęli napływać tu osadnicy - od południa i wschodu ciągnęli do puszc podlaskich **Rusini**, a od zachodu **Mazurzy**. Niestety w roku **1241** do Europy Środkowej wkroczyli **Mongolowie** lub jak ich już wtedy w Polsce nazywano - **Tatarzy**. (...) Podczas straszliwego najazdu zburzyli m.in. największe w okolicy zamki w Brześciu i Mielniku. Oblegali także zamek w Drohiczynie, ale nie udało się im go zdobyć. (...) Za nimi podążały tępiące ich oddziały **wojsk krzyżackich**. Spowodowało to całkowite wyludnienie okolic dzisiejszych Łosic. Kronikarze wspominają, że te już wcześniej zamieszkane ziemie pod koniec XIII w. "zaczęły przemieniać się w pustynię". (...) Sytuacja zaczęła się uspokajać dopiero po wyparciu Jaćwingów z **Podlasia** przez Bolesława Wstydlwego i Leszka Czarnego. Zaczęli napływać pierwsi osadnicy. Około roku **1320**, za panowania Wielkiego Księcia Giedymina, tereny te dostały się pod panowanie Litwy. (...) Należy przypuszczać, że osadnicy dążyli głównie do opanowania i zabezpieczenia ważnej drogi handlowej, jaką stanowiła

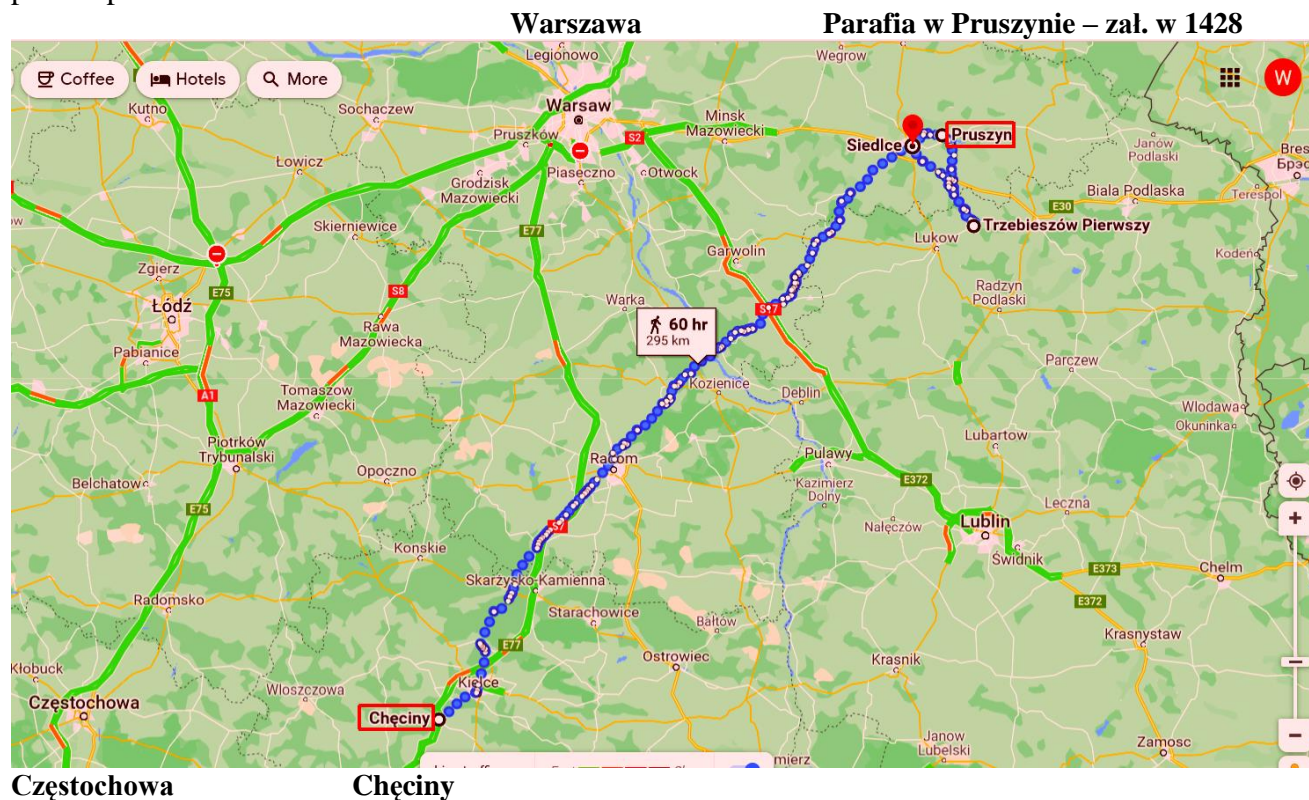
rzeka Bug. Poprzez system rzeczny dorzecza Prypeci, łączyła ona Dniepr i Ruś Kijowską z Wisłą i ziemiami polskimi. (...) Mimo czynnego udziału książąt mazowieckich w dyplomatycznych i orężnych rozgrywkach o opanowanie tego obszaru, około roku **1321** (za panowania księcia Giedymina), **Podlasie opanowało Państwo Litewskie.** Ani książęta mazowieccy, ani wołyńscy nie mogli się temu przeciwstawić.

Okres rządów litewskich na Podlasiu zaznaczył się dużym napływem osadnictwa ruskiego. Mimo tego ludność polska, a zwłaszcza **drobna szlachta mazowiecka** zaczęła (w wieku **XIV**) powtórnie napływać na te bezludne prawie tereny. Kazimierz Jagiellończyk, nieprzyjazny księżętom mazowieckim, dopuścił do wojny o Podlasie i do przyłączenia prawie całego Podlasia do Litwy. Zygmunt I utworzył w Wielkim Księstwie Litewskim województwo Podlaskie, które potem sejm lubelski (**1569** r.) przywrócił Rzeczypospolitej. (...) Fala **drobnoszlacheckiego osadnictwa mazowieckiego** postępowała natomiast w górę **rzeki Liwiec** w czasach późniejszych, głównie w latach **1391-1444.** (...)

W okolicach Łosic w XV w. nastąpiło zetknięcie się dwóch elementów etnicznych - ruskiego i mazowieckiego. Rzeka **Toczna** stanowiła swego rodzaju granicę między tymi społecznościami. (...) Po wprowadzeniu Chrześcijaństwa na Litwie i ustanowieniu pierwszej personalnej Unii Polsko-Litewskiej w 1385 roku (w Krewie – obecnie na Białorusi), z nastaniem pokoju, pierwsi osiedleńcy zaczęli przybywać na te tereny, również ze Wschodu i z Północy.

(Prawdopodobne) wczesne początki Siedlec i okolicznych osad.

Artykuł Stanisława Wąsowskiego, „**Koniec Podlasia,**” Gazeta Podlaska, no. 2 (**1932**). cytowany w opracowaniu w Żydowskiej publikacji Yizkor - <http://www.jewishgen.org/Yizkor/Siedlce3/sie014.html#1r> (...) [strony 14-27] - precyzował prawdopodobne miejsca pochodzenia osadników przybyłych do okolic Siedlec (ale, czy również Trzebieszowa?) – być może przybyli oni z okolic **na południe od Chęciny w Małopolsce.** „Istnieją tam na mapie blisko siebie trzy miejscowości: **Siedlce, Sokolów i Łukowa.** Te same nazwy miejscowości istnieją obecnie też blisko siebie na północ od współczesnego Łukowa. – współczesne **Siedlce** były założone w **1424r., Sokolów** (zał. – **1448r.**), i **Łuków** - prawdopodobnie. ~**1233** ⁽⁵⁾ “

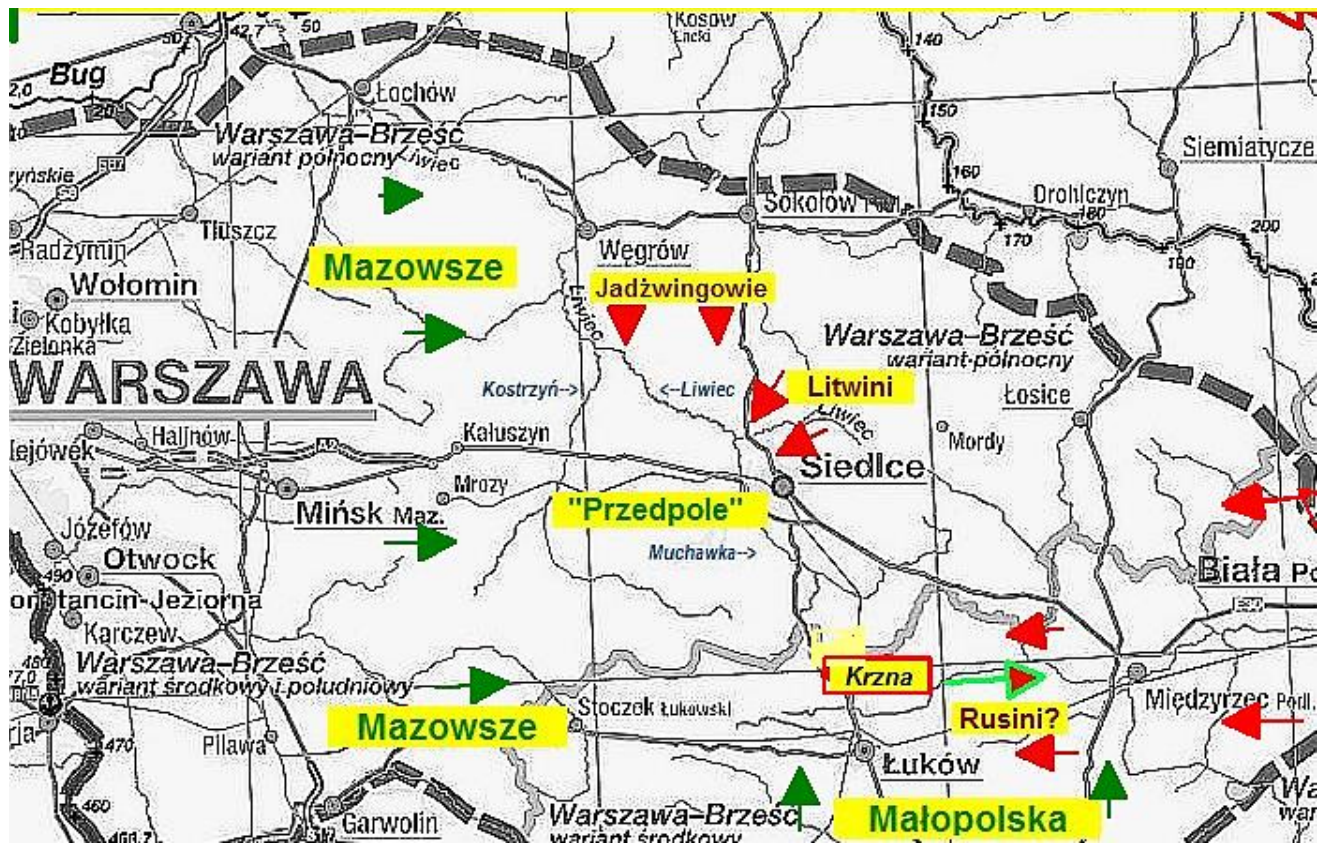
XIII-wieczne wsie w Małopolsce, na południe od Chęcin – nadal tam istnieją. (Mapa współcz.)

Miasta o tych samych nazwach, założone w XIII-XV wieku nadal istnieją w XXI wieku

Włodzimierz Witczuk - SZKICE DO DZIEJÓW ZACHODNICH PRZEDPROŻY SIEDLEC - <https://gminaskorzec.pl/wp-content/uploads/2020/08/okolicaw-formacie-PDF.pdf>;

Cytowane fragmenty - <http://www.wajszczuk.pl/opracowania/szkice-do-dziejow-zachodnich-przedprozy-siedlec.pdf> - dostarczyły szczegółowych informacji o wczesnym osadnictwie w okolicach na zachód i północ od obecnego miasta Siedlce – zobacz mapę poniżej.

Podsumowanie migracji - Mapa osadnictwa – wczesne najazdy (czerwone strzałki), Jadźwingów od północy, Rusinów ze wschodu i Litwinów od północnego wschodu (do czasu zawarcia pokoju w 1358 roku), Później granica z Litwą przebiegała wzdłuż Liwca. Nowi osadnicy (zielone strzałki) - do rejonu Siedlec przybywali prawdopodobnie z Mazowsza, z kierunku Płocka i Czerska, a do Ziemi Łukowskiej (Trzebieszów) – z południa, z Małopolski. Zobacz – również Łosice nad rzeką Toczna – na północny-wschód od Siedlec.

Ruś - <https://pl.wikipedia.org/wiki/Ru%C5%9B>

Państwa

- [Ruś Kijowska](#) – państwo istniejące od 862 do 1240 roku.
- [Ruś Halicko-Wołyńska](#) – państwo istniejące od 1199 do 1392 roku.
- [Ruś Moskiewska](#) – państwo ruskie istniejące od 1328 do 1547 roku.
- [Ruś Zakarpacka \(Podkarpacka\)](#) – państwo istniejące od 1136 do 1478 roku.
- [Ruś Włodzimiersko-Suzdalska](#) – państwo istniejące od X wieku do XIV wieku.

Krainy historyczne

- [Ruś Biała](#) – kraina historyczna obejmująca Smoleńszczyznę i wschodnie tereny dzisiejszej **Białorusi**.

Ruś Biała – kraina historyczna na terenie dzisiejszej [Białorusi](#) i częściowo [Rosji](#), położona w [dorzeczu](#) górnego [Dniepru](#), między [Ptyczem](#) i [Desną](#) oraz w górnej części dorzecza [Dźwiny](#), główne miasta: [Mińsk](#), [Mohylew](#), [Smoleńsk](#), [Połock](#), [Witebsk](#) i [Mścisław](#). W historiografii polskiej definiowana jako obszar województw [mińskiego](#) (bez południowych powiatów [rzeczyckiego](#) i [mozyrskiego](#), przynależących do [Rusi Czarnej](#)), [mścisławskiego](#), [połockiego](#), [witebskiego](#) i [smoleńskiego](#) (bez części południowej).

Do 1084 r. część [Rusi Kijowskiej](#), potem jej księstwo zależne. Od XIII-XIV wieku pod panowaniem [Wielkiego Księstwa Litewskiego](#), od 1569 aż do rozbiorów w składzie [Rzeczypospolitej](#), potem część [Imperium Rosyjskiego](#).

- [Ruś Czarna](#) – kraina historyczna, częściowo niezależne państwo istniejące od 1084 do 1441 roku

Ruś Czarna – kraina historyczna na terenie dzisiejszej [Białorusi](#), położona między [Prypecią](#), [Ptyczem](#), dolną [Berezyną](#) i górnym [Niemnem](#)^[1]. Główne miasta regionu to [Nowogródek](#), [Wołkowysk](#), [Słonim](#), [Bobrujsk](#), [Mozyr](#), [Świstocz](#), [Nieśwież](#) i powstałe później [Baranowicze](#). Od północnego zachodu graniczy z [Grodzieńszczyzną](#), od północy z [Dzukią](#), od południa z [Polesiem](#), od północnego wschodu z [Rusią Białą](#), a od wschodu z [Siewierszczyzną](#).

- [Ruś Czerwona](#) – kraina historyczna obecnie **na pograniczu Polski i Ukrainy**.

Ruś Czerwona, *łac.* *Ruthenia Rubra* lub *Russia Rubra* – [kraina historyczna](#) na północno-zachodniej [Ukrainie](#) oraz w południowo-wschodniej [Polsce](#).

Księstwa ruskie - https://pl.wikipedia.org/wiki/Ksi%C4%99stwa_ruskie

Księstwa ruskie – [udzielne księstwa](#), wchodzące w skład [Rusi Kijowskiej](#), [Wielkiego Księstwa Włodzimierskiego](#), [księstwa halicko-wołyńskiego](#), [Wielkiego Księstwa Litewskiego](#), [Rzeczypospolitej](#), oraz powstałych po rozpadzie niektórych z wymienionych państw, funkcjonujące **od IX do XVI wieku**.

Ziemia Łukowska - Łuków był (od XI/XII w.?), ośrodkiem rozwoju parafii oraz czasowo (1254-1257), siedzibą biskupstwa. Nieco później, (przed 1327), parafia była utworzona w **Kocku**. Przed końcem XVIII w. biskupi Krakowscy erygowali 12 niezależnych parafii. Dodatkowo do najstarszych parafii były to parafie: **Tuchowicz** (przed 1350-1351), **Zbuczyn** (1418), **Pruszyn** (1430), **Trzebieszów** (1430), **Ulan** (ok.1440), **Serokomla** (1444-1445), **Kozirynek (Radzyń, 1456)**, **Siedlice** (1532), **Radoryż** (1588) i **Stanin** (1599).

Postępy i podsumowanie badań i poszukiwań - do listopada 2021 roku

A/ Podsumowanie poprzednich poszukiwań – „Krótka historia Rodziny i nazwiska "WAJSZCZUK" (w Trzebieszowie) – 2008

<http://www.wajszczuk.pl/polski/historia.htm#28-10-2008>

1. Do komentarzy Barbary Miszta (17.IX.2008 – 28.X.2008) na podstawie poprzednich przeglądów (2008 rok) Ksiąg Metrykalnych Parafii Trzebieszów”

28 października 2008

Przeoglądając Księgi śledziłam uważnie tym razem nie tylko zapisy o urodzeniach, małżeństwach i zgonach Wajszczuków (Waszczuków), ale także wszystkie zapisy dotyczące nazwiska [[zobacz](#)].

I tak, w latach 1729-1744 w księgach urodzonych i małżeństw, Andrzej **Waszczuk** (Wajszczuk) i Tomasz **Wayszczuk** (Wajszczuk) byli wielokrotnie świadkami na ślubach, lub rodzicami chrzestnymi – także ich żony. Na przykład Andrzej występuje ponad 20 razy jako ojciec chrzestny lub świadek na ślubie. Zwracałam też uwagę, u jakich rodzin, kto mu towarzyszy, jaki tytuł występuje przed nazwiskiem [[zobacz](#)].

W wielu aktach ślubu lub chrztu jako miejsce zamieszkania **Wayszczuków /Waszczuków/** występuje nazwa: **Trzebieszów-Poświętne**. Poświętne to tereny wokół kościoła należące do probostwa - nazwa zwyczajowo zachowała się do dziś!

Na tym terenie był folwark plebański a także szpital, szkoła, karczma i browar.

Obok folwarku plebańskiego znajdowały się kolonie (posiadłości) sołtysów, piechoty wybranieckiej, ich spadkobierców: Stawskich, Kolonków, Nowików, Konika, Karczowskiego (Karczewskiego?), Rzemienika oraz **Jana Weszczaka** – (postaram się bardzo dokładnie sprawdzić pisownię tego nazwiska)!

Wayszczuki wchodzą z nimi w koligacje rodzinne. Inne rodziny, które towarzyszyły Wayszczukom, to pracownicy plebańscy z którymi też występują w związkach. Są to: Szydłowski Wardziak, Kucharski, Strzałkowski, Pastusiak, Dąbski, Ulanowski i inni.

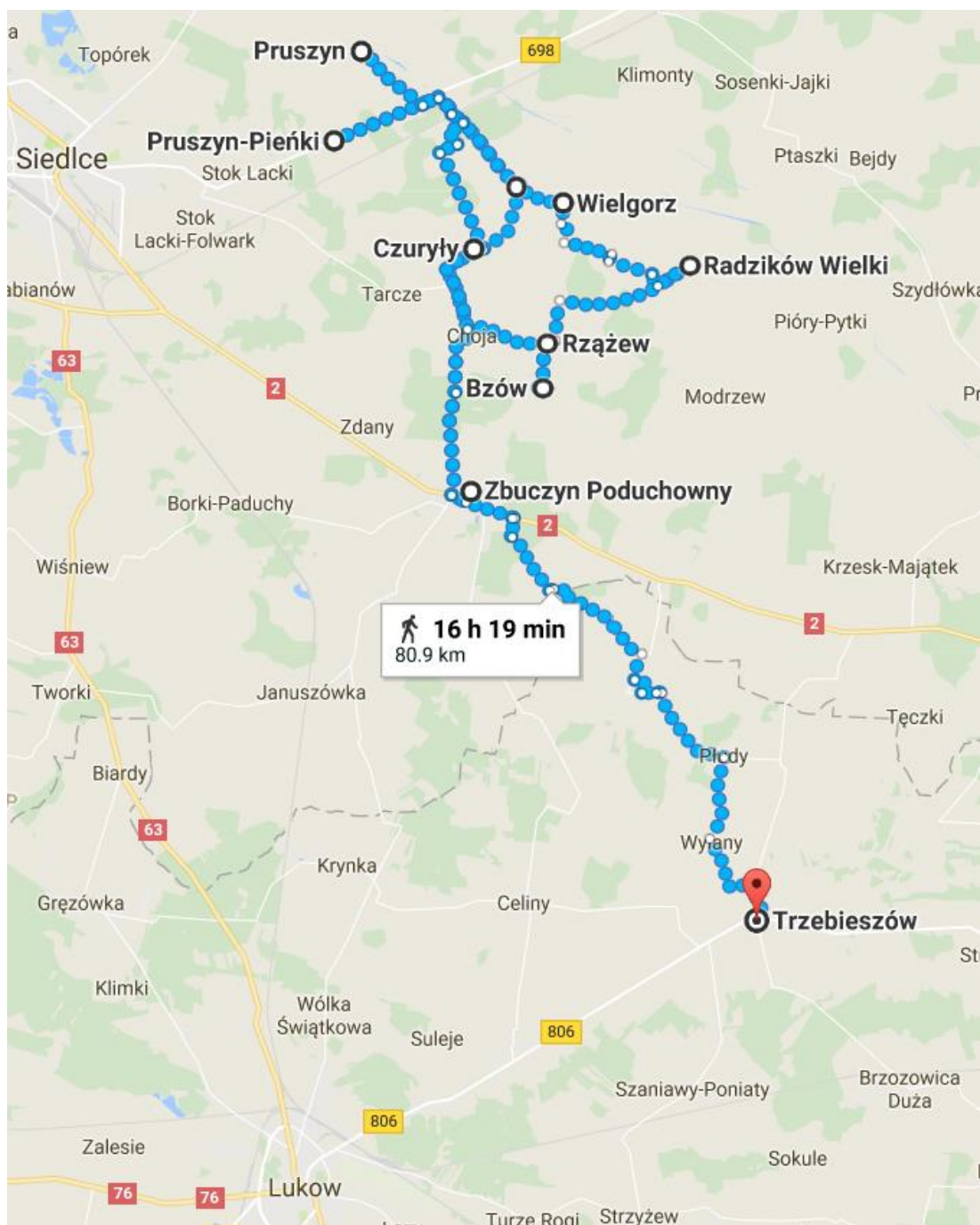
Zwracałam też uwagę na **zmianę pisowni nazwiska**. Następowala ona najczęściej wraz ze zmianą dokonującego wpisu w księgach, ks. wikariusza lub proboszcza parafii i tak:

Wańczuk (ß)*, Waszczuk, Wayszczuk, Wajszczuk, Waściuk. Ten sam Tomasz jest raz Waszczek, Wańczuk, Wayszczuk, Wasiuk, Waszczak.

Z tych penetracji ksiąg teza jest taka:

Ponieważ pierwsze zapisy dotyczą roku 1603 (**Zofia Wayńczukowa** – matka chrzestna), można przypuszczać, że przodek Wajszczuków przybył do Trzebieszowa w latach 1576-1617 wraz z ks. Krzysztofem Ołędzkim z Czurył, jako rzemieślnik, gdyż przy nazwiskach pojawia się przypisek** – **honestus** („uczciwy” – określenie rolnika z małego miasteczka lub rzemieślnika wiejskiego). Inne: **famatus** („sławetny” – mieszkaniec miasta), **laboris** („laboriosus” – pracowity, w księgach sądowych i parafialnych określenie chłopów).

Należy sprawdzić – **Czuryły**, miejscowość na Mazowszu Wschodnim, najprawdopodobniej parafia **Zbuczyn** – miejscowości okoliczne to **Krzymosze, Pruszyn, Pieńki, Wielgorz, Radzików, Krynka, Kornica, Rzążew, Bzów** – czy tam nie występuje nazwisko **Wayszczuk (Waszczuk)** – zobacz mapę poniżej.

Równolegle pojawia się nowe nazwisko – Matejko i Misiak (1665) z Krynki. Te nazwiska do dziś funkcjonują w Okninach, Radomyśli, Gostchorzy – miejscowościach dawnej parafii Zbuczyn (Siedlce). A przecież **Wayszczukowie żenili się w Okninach**.

Skąd ta znajomość? W tamtych latach odległość ok. 40 km była dość duża do przebycia.

Czy tam kogoś wcześniej znali? Kim byli Wayszczukowie, skoro rodzicami chrzestnymi ich dzieci byli na przykład CCLL Ignacy Bojerski, Bulimowski, Gołębiowska, Przychodzki, podkomorzy Antoni Jezierski z Popław, i Dydzińska – urodzona szlachcianka, Paszkowski; a Marianna

Wayszczukowa jest chrześną matką u Feliksa i Barbary de Osiński Chruścicki, urodzonych szlachciców?

Teraz należy się zastanowić, co dalej? Jest duża luka, bo **brakuje ksiąg** w latach **1608-1646, 1669-1683, 1708-1728**. Mam nadzieję, że trochę wiadomości wniesie analiza map gruntów Trzebieszowa z roku 1830 i wcześniej. Próbowałam ustalić kim byli Strzałkowski i Dąbski, bo bardzo często te nazwiska występują obok Wayszczuków. Okazało się, że szlachcic Kleofas Wojciech Strzałkowski i Teofas Wojciech Dąbski w 1599 pojawiają się na Obelnikach. Obok nich występuje nazwisko Mościbrodzki - też szlachetnie urodzony (Mościbrody - wieś szlachecka pomiędzy miejscowością Wiśniew a Siedlcami).
Miejmy nadzieję że jeszcze wiele wyczytam z pozostałych do przejrzania ksiąg, życzyć mi powodzenia! Pozdrawiam Basia

* Niekiedy β stosowano zamiast polskiego

sz. (http://pl.wikipedia.org/wiki/Alfabet_niemiecki)

** <http://www.genpol.com/Poradnik-GenPol-art32.html>

[zobacz – przykłady wpisów w Księgach Metrykalnych \(i ich tłumaczenie z języka łacińskiego\)](#)

Barbara Miszta – najnowsze odkrycia – 2.V.2009

<http://www.wajszczuk.pl/polski/historia.htm#02-05-2009>

Sprawozdanie z powtórnego przeglądu ksiąg metrykalnych, które dostarczyło dodatkowych informacji o wielu członkach rodziny Wayszczuków. Były przy nazwiskach różne dopiski – oprócz „honestus/honesta” – „szlachetnie urodzony/a”.

2021 - 2/ Czuryly - Parafia Zbuczyn –

<https://www.parfiazbuczyn.pl/index.php/historia-parafii/8-o-parafii>

Na początek istna perełka. Po raz pierwszy publicznie prezentujemy treść rękopisu autorstwa Eustachego Andrzeja Wójcikowskiego z Tchorzewa z roku 1894 pt. "**Opis parafii Zbuczyn**", w którym autor zwięźle opisuje historię budowy obecnej świątyni, jak i najdawniejsze dzieje parafii. Oryginał znajduje się w archiwum parafialnym.

" Parafia ta składająca się prawie z 6 gmin: Zbuczyn, Królowa-Niwa, Pióry, Jasionka, **Czuryły** i Wiśniew, gdyż z wyjątkiem nienależenia tylko po kilka wsi z dwóch ostatnich, posiadając Kościół drewniany w stanie zupełnej dezelacji, zatem niemożliwy do dłuższej egzystencji, powzięła zamiar wybudowania nowego, murowanego. (...)

Należący do parafii **majątek Krzesk Królowa - Niwa**, pamiętny jest wygaśnięciem znakomitego rodu Niemirów, przed trzydziestoma kilkoma laty - o czym było opisano w swoim czasie w czasopiśmie "Tygodniku Ilustrowanym" pod tytułem: "Ostatni z Niemirów" - a **majątek Czuryły** należał zapewne do znakomitego niegdyś rodu **Czuryłów herbu "Korczak"** wygasłego w XVII wieku. W końcu nadmienia się, że parafia Zbuczyńska ma w obecnym czasie ludności około 11 000 dusz, zamieszkałych w 84 wsiach i folwarkach. Obsługiwana jest przez trzech stałych księży - a zatem nabożeństwo odbywa się zawsze solenne, szczególnie na Boże Ciało i oktawę, każdy raz z obchodami do ubieranych ołtarzy. Co się wszystko stawia do wiedzy potomności z życzeniem, aby Chwała Pana Zastępów, była nigdy nie ustającą.

Napisał w 1894 roku E. A. Wójcikowski "

Okolice Zbuczyna w pierwszym ćwierćwieczu XIX wieku. Andrzej Chojnacki

https://www.academia.edu/40756389/Okolice_Zbuczyna_w_pierwszym_%C4%87wier%C4%87wieczu_XIX_wieku

Załącznik nr 1 - Opis miejscowości parafii Zbuczyn i rodzin szlacheckich je zamieszkujących⁵⁵

Czuryły - wieś na przełomie XVIII i XIX wieku należąca do Stanisława Egierszdorffa. W tamtym czasie w Czuryłach mieszkały głównie osoby obsługujące funkcjonowanie miejscowego dworu.

Czuryły - <https://en.wikipedia.org/wiki/Czury%C5%82y> - **Czuryły** [tʂuˈrɨwɨ] is a village in the administrative district of Gmina Zbuczyn, within Siedlce County, Masovian Voivodeship, in east-central Poland.^[a] It lies approximately 8 kilometres (5 mi) north of Zbuczyn, 12 km (7 mi) east of Siedlce, and 99 km (62 mi) east of Warsaw. (Parafia – Pruszyń)

Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów

słowiańskich, Tom I - http://dir.icm.edu.pl/pl/Słownik_geograficzny/Tom_I/882

Czuryły, folw., pow. siedlecki, gm. Czuryły, par. Zbuczyn. Jest tu szkoła początkowa. Cz. liczą 7 dm., 68 mk. Fol. Cz. z wsią Radzików-Stopki i Olendy, od Siedlec w. 10, od drogi bitej wiorst 3, od rzeki Bug w. 28. Rozł. wynosi m. 747 a mianowicie; grunta orne i ogrody m. 466, łąk m. 54, pastwisk m. 8, lasu m. 214, nieużytki i place m. 5, płodozmian 10-polowy. Wieś Radzików-Stopki osad 5, gruntu m. 141; wś Olendy osad 12, gruntu m. 141. Gm. Cz. ludn. 2072, rozległości 8219 morg.; s. gm. okr. II os. Mordy; o 10 w. st. p. Siedlce; o 9 w. od urzędu gm. we wsi Tarcze. W skład gm. wchodzi: Bzów, Choja, Cielemieć, Czuryły, Krzymosze, Lipiny, Ługi Wielkie, Olendy, Radzików-stopki, Tarcze, Wielgorz i Zdany. *Br. Ch.*

Czuryły - <https://pl.wikipedia.org/wiki/Czury%C5%82y> - wieś w Polsce położona w województwie mazowieckim, w powiecie siedleckim, w gminie Zbuczyn^{[4][5]}. Wieś szlachecka położona była w drugiej połowie XVI wieku w ziemi łukowskiej województwa lubelskiego^[6]. Do 1954 istniała gmina Czuryły. W latach 1975–1998 miejscowość administracyjnie należała do województwa siedleckiego. Wieś posiada własną jednostkę ochotniczej straży pożarnej. Znajduje się w niej Szkoła Podstawowa im. J. Cz. Tajcherta. Wierni Kościoła rzymskokatolickiego należą do parafii **Najświętszego Serca Jezusowego w Krzymoszach**. (...)

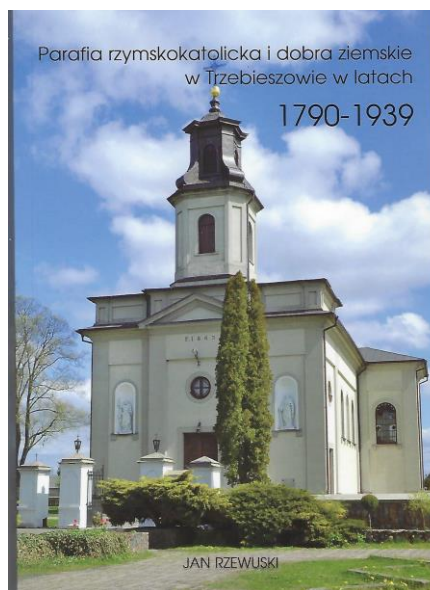
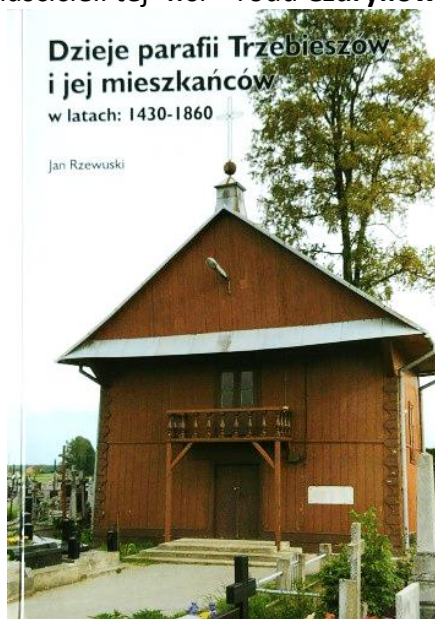
Mapy: <https://mapcarta.com/13893050>
<https://zbuczyn.e-mapa.net/>

3/ Trzebieszów i rodzina Wajszczuków

Jan Rzewuski, od wielu lat zasłużony organista w Parafii Trzebieszów opublikował dwie książki na temat Trzebieszowa, jego Parafii i mieszkańców. W 2006 roku: „**Dzieje Parafii Trzebieszów i jej mieszkańców w latach 1430-1860**”, ISBN 83-9224065-0-8.

<https://lubimyczytac.pl/ksiazka/4939059/dzieje-parafii-trzebieszow-i-jej-mieszkancow-w-latach-1430-1860>. Na stronie 81 jest stwierdzenie, że „...w Parafii Trzebieszów pierwszy kościół fundował król Władysław Jagiełło, a plebanem ustanowił księdza Jana, ponieważ Trzebieszów był własnością królewską. W 1576 roku król polski Stefan Batory na proboszcza parafii wyznaczył księdza **Krzysztofa Olędzkiego z Czurył**, prezbitera diecezji krakowskiej.³⁷⁶ ...”

(WJW-2021) - Do dalszego sprawdzenia pozostaje, czy może ksiądz Olędzki urodził się w Czuryłach, ponieważ w Czuryłach nigdy nie było parafii? ..., a może był „kapłanem rezydentem” na dworze ówczesnych właścicieli tej wsi – rodu **Czuryłtów**.

Druga książka Jana Rzewuskiego, znacznie obszerniejsza, p.t. „**Parafia rzymsko-katolicka i dobra ziemskie w Trzebieszowie w latach 1790—1939**” – ISBN 978-83-924065-1-8, była wydana w 2017 roku. Zawiera ona wiele informacji o mieszkańcach, darczyńcach, fundatorach, właścicielach, jak również osobach ściśle związanych z parafią i jej utrzymaniem oraz budową i odbudową kościoła. Informacje są również przedstawione w wielu tabelach. Wśród nich jest wymienione kilkakrotnie nazwisko Wajszczuk, jak podano poniżej:.....

Zwróciło naszą uwagę, że nazwisko Wajszczuk (lub jego odmiany) nie jest wymienione w tabelach „sług kościelnych”, włościan proboszcza, osób bezpośrednio związanych z budową i naprawami kościołów lub darczyńcami, mimo faktu, że są oni wymieniani w tych kategoriach w podaniach rodzinnych i niektórzy zamieszkiwali w Trzebieszowie „Poświętnym”, jak wynika z zapisów w księgach psralfialnych.

Nazwisko nie jest również wymienione w pierwszej książce (z 2006 roku) w pod-rozdziale: c/ „Służba Kościelna” na stronach 91-94, ani w Tabelach Nr,Nr. 8-10

W książce wydanej w 2017 roku nazwisko występuje wielokrotnie, ale tylko w XIX wieku, i bez bezpośredniego powiązania z aktywnością i funkcjonowaniem parafii i kościoła, i tak:

- 1/ **Franciszek Wajszczuk (Nr 0516)** - występuje jako **sołtys** na stronach 117, 122 - zajęcie majątku kościelnego przez władze carskie), dyrygent orkiestry i kierownik chóru (1885-1890)
- 2/ **Franciszek Wajszczuk (Nr 0103)** – jako **wójt**, na stronach 204, 229 (1860, 1905-1911)
- 3/ **Józef Wajszczuk (ur.1886, Nr 0572, T-III)** - był Wójtem Gminy i założycielem Straży Ogniowej w Trzebieszowie w 1916 roku, (str. 247)
- 4/ **Maciej Wajszczuk (ur.1823-1892, Nr 0032, T-III, #44)** – komasacja gruntów, nowe działki/parcele, str. 235

Na „**Drzewie Genalogicznym Rodziny Wajszczuków**” (www.wajszczuk.pl) zidentyfikowano 5 osób (w XIX wieku) o tym nazwisku i imieniu **Franciszek**, urodzeni i zamieszkali w Trzebieszowie. Są to:

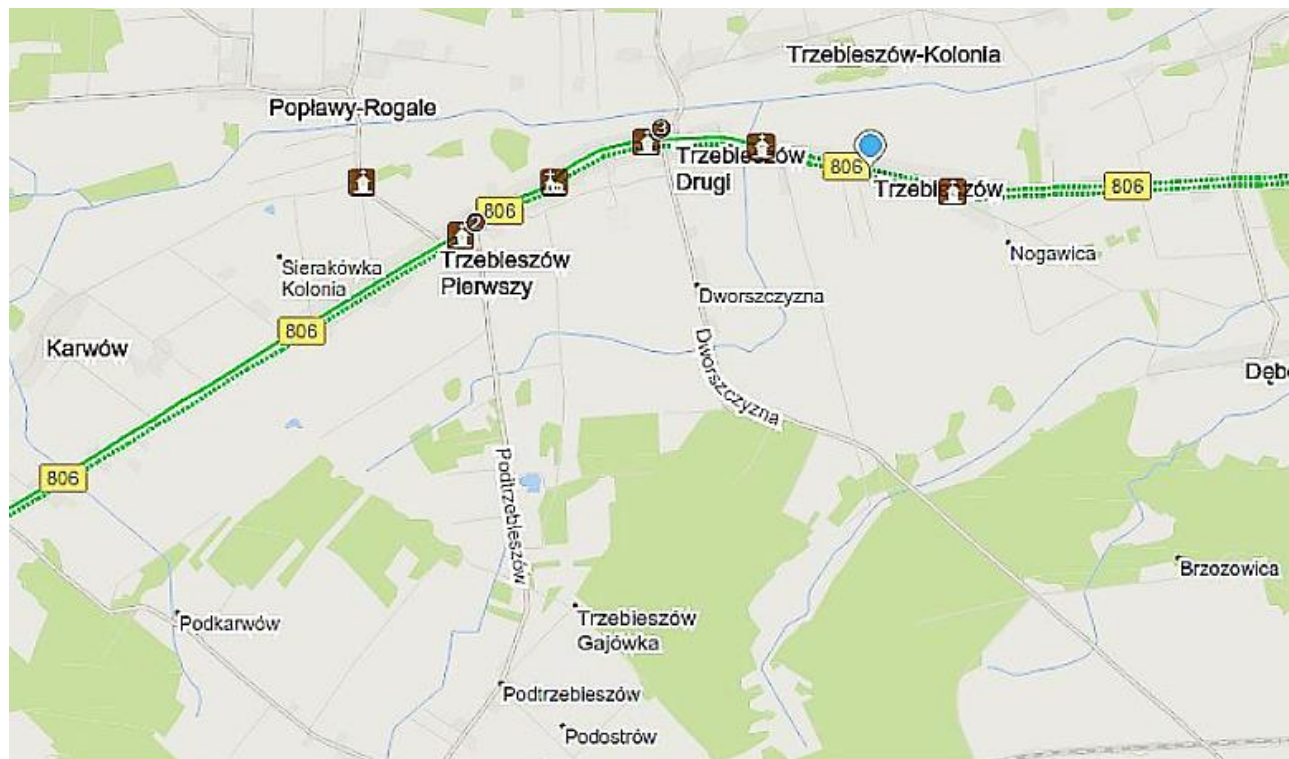
[Wajszczuk Franciszek, ur. ~1800, - ?, zam. ?, \(- I-p\), nr 0524, \(T-III?, #54? \(Nr domu\)](#)

[Wajszczuk Franciszek, ur. 1818, zam. Trzebieszów, \(0-p\), nr 0516 – sołtys, T-I, #44, \(zm.1893\)](#)

[Wajszczuk Franciszek, ur. 1862, zam. Trzebieszów, \(I-p\), nr 0103 – wójt, T-I, \(zm. 1925\)](#)

[Wajszczuk Franciszek, ur. 1898, zam. Trzebieszów, \(II-p\), nr 0584 - ? \(„Francyk” – T-III\)](#)

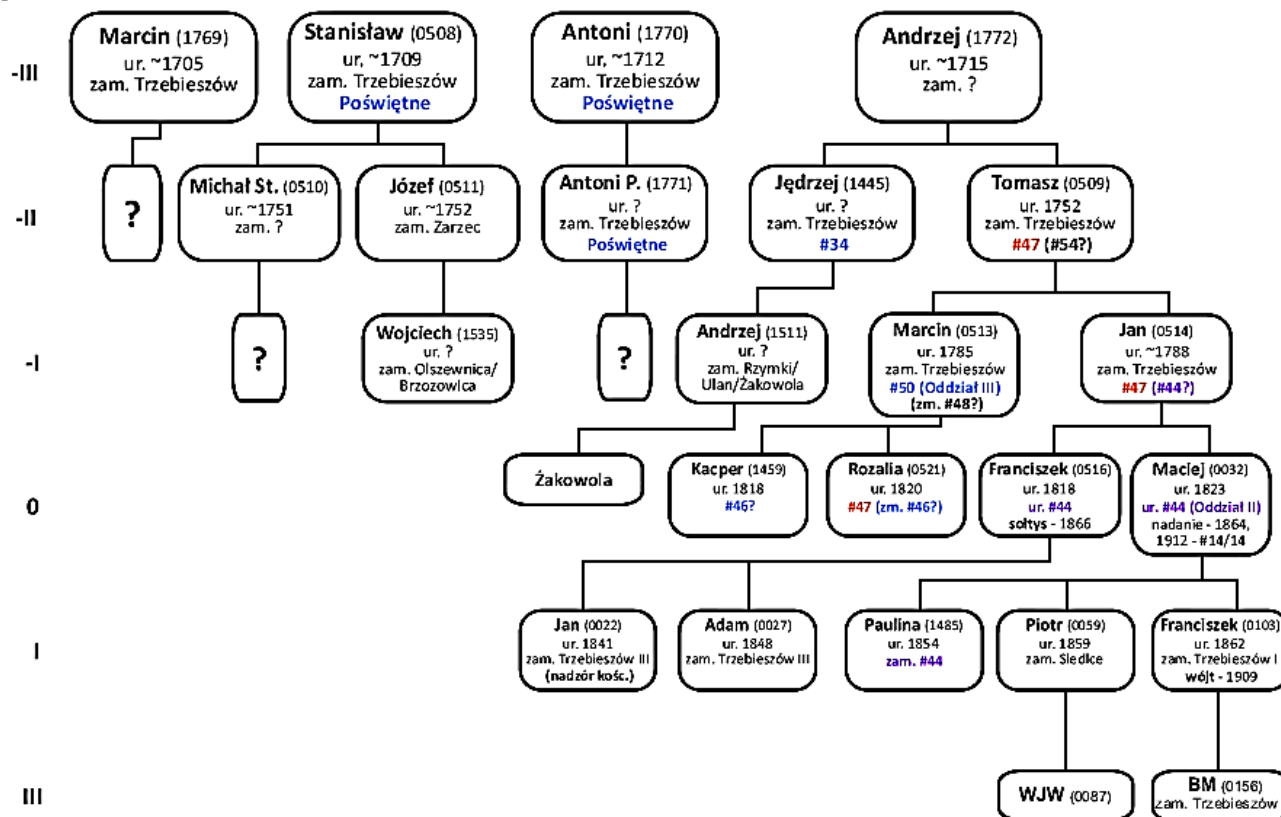
[Wajszczuk Franciszek, ur. 1883, zam. Trzebieszów, \(II-p\), nr 0718 - ? \(„Franulo” – T-III\)](#)

Trzebieszów I – IV = T-1-IV; #xx - Nr domu; p. – pokolenie (umowne)

WAJSZCZUKOWIE w Trebieszowie – tabela

pokolenia
generations

23 grudnia 2021 - Nowe pytania wynikłe z poszukiwań, jak w tekście powyżej:

1/ Zofia Wajszczukowa, 1603 - Zofia jako matka chrzestna (skąd pochodziła?).

B.M. – 2008, powyżej: „... można przypuszczać, że przodek Wajszczuków przybył do Trebieszowa w latach 1576-1617 wraz z ks. Krzysztofem Olędzkim z Czurył, (info z jako rzemieślnik, gdyż przy nazwiskach pojawia się przypisek** – honestus.”

WJW – 23.XII.2021 – na jakiej podstawie to przypuszczenie? Nie znaleziono w internecie żadnych informacji o istnieniu parafii w Czuryłach.

„Adam Olędzki + Antonina z Piórow, Marcin Olędzki, Adam Olędzki (drugi) umiał pisać, - są wymienieni w spisie szlachty we wsi Olędy” – w/g aktów stanu cywilnego parafii Zbuczyn w czasach Księstwa Warszawskiego (1810 -1815) -

https://www.academia.edu/40756389/Okolice_Zbuczyna_w_pierwszym_%C4%87wier%C4%87wieczu_XIX_wieku

2/ NUR (→ USA w 1910r.) - Czy ta gałąź Wajszczuków wygasła tam? Skąd przybyli w tamte okolice? Czy mieli jakieś powiązania z Trebieszowem? Rodziny ich potomków istnieją w USA!

3/ do Brazylii wyemigrował w 1911 roku jakiś Wajszczuk ze wsi pod-łukowskiej, ale nadal nie udało się ustalić żadnych szczegółów pomimo usilnych starań –

http://www.wajszczuk.pl/polski/drzewo/tekst/poszukiwania_brazylia.htm

4/ w 2011 roku wykryto rodzinę Wajszczaków/Wajszczuków w Żelechlinku (na północ od Tomaszowa Mazowieckiego).<http://www.wajszczuk.pl/polski/drzewo/tekst/zelechlinek.htm>
Nadal nie wiadomo, czy istnieją jakieś powiązania z Wajszczukami w Trzebieszowie?
www.wajszczuk.pl/g/mapy/siedziby3.gif. Odmiana nazwiska Wajszczuk również występowała, najczęściej w Tomaszowie Mazowieckim.

5/ **Pytania do p. Rzewuskiego i do Basi Miszta – dlaczego Wajszczukowie nie są wcześniej wymieniani w dokumentach, jako pracownicy kościelni/parafialni? Nie ma ich na listach kontrybucji do budowy nowego kościoła w XIX wieku? W XIX w. są tylko wymienieni jako Sołtys i Wójt?**

6/ Nadal nie udało się ustalić, w jakich okolicznościach Piotr Wajszczuk (0059) z Trzebieszowa przybył do Siedlec i przyłączył się do grona świeckich pracowników Parafii Świętego Stanisława w Siedlcach?

=====

WARTO przeczytać:

Wojna obronna 1939 roku na Mazowszu i Podlasiu, red. Artur Zióntek, Kosów Lacki 2020

https://www.academia.edu/44587794/Wojna_obronna_1939_roku_na_Mazowszu_i_Podlasiu_red_Artur_Ziontek_Kos%C3%B3w_Lacki_2020

Mieszkańcy Siedlec wobec wydarzeń 1939r.w mieście – str. 153-176

=====